

ОСВРТ НА ЈУБИЛЕЈ
ЧАСОПИСА

Десет година *Фолклористике*

Прослава десетог рођендана *Фолклористике* наводи на рефлексију и уједно буди очекивања. Једна деценија не представља дуг период у животу научног часописа, али то време је довољно да се уоче јасна усмерења и преокупације – путеви кретања идеја, окупљање истраживача око сличних тема, као и постепено уобличавање препознатљивог идентитета уредништва. Кад се први број *Фолклористике* појавио, намера је била једноставна али и амбициозна: да се створи простор у коме се проучавање фолклора може развијати у дијалогу између традиције и савремених теоријских увида, између локалне и регионалне посебности и међународних методолошких оквира и, што је најважније, између истраживача на различитим ступњевима академског стасавања. Десет година касније, ова почетна идеја развила се у утврђену праксу.

Током овог периода, у *Фолклористици* су објављени радови који одражавају широк опсег проучавања фолклора. Фолклор се у њима више не сагледава само као ризница „старих“ традиционалних усмених облика, него као динамично поље које комуницира с медијима, извођењем, идеологијом, идентитетом и свакодневним културним праксама. Сарадници *Фолклористике* истраживали су многе традиционалне жанрове, веровања и обичаје, али и савремене жанрове, питања дигитализације, архивирања и очувања нематеријалног културног наслеђа. У сваком броју часопис доноси и приређену фолклорну теренску грађу, чиме непосредно доприноси богаћењу и очувању фолклорног фонда. Вести о новим издањима и научну хронику часопис негује у редовним рубрикама. Оваква тематска ширина није случајна – она је резултат напора да се покаже како изучавања фолклора говоре и о историјским основама дисциплине, и о културним појавама садашњице, као и о потреби да се пропрате актуелна збивања која су у најширој вези с предметом.

Подједнако је важна и методолошка разноврсност коју је *Фолклористика* охрабривала од почетка. У протеклих десет година, у часопису су објављени радови засновани на разноврсним теренским и теоријским мултидисциплинарним и интердисциплинарним истраживањима. Ова разноврсност била је једна од кључних предности часописа, који је и осмишљен као платформа где се изабраним методама могу осветлити различите димензије предмета испитивања, и где се

актуелне расправе отварају, нијансирају или преиспитују са становишта савремених термина.

Деценија излажења часописа обележена је и осећањем одговорности уредника да континуирано негују високе академске стандарде, а да у исто време подрже млађе истраживаче, дипломиране и мастер студенте и докторанде, независне истраживаче. Процес уредничког читања радова младих истраживача био је један од најзахвалнијих аспеката овог посла. Часопис је постао место где млади академици могу да закораче на подручје фолклора и где могу рачунати на конструктивна мишљења и охрабрење. Многи од њих ту су штампали прве радове и наставили даље да објављују у *Фолклористици*, па је њихов даљи научни развој један од јасних показатеља да је часопис испунио тај вид своје мисије.

Домаћа и међународна сарадња у *Фолклористици* биле су важан начин повезивања и размене идеја. Током протеклих десет година, велики број аутора објавио је прилоге различитог карактера (списак аутора с повезницама: <https://www.folkloristika.org/autori.php>). Објављени су многи радови ван српског и јужнословенског академског контекста, што је допринело препознатљивости часописа у ширим научним круговима. Значајни су тематски бројеви у којима су учествовали међународни аутори: Водени бикови и водене краве у усменим традицијама света, ур. Ђорђина Трубарац Матић (бр. 2/2, 2017 и 3/1, 2018); Фолклор пограничја: теренска и кабинетска истраживања (ур. Андреј Б. Мороз, 4/1, 2019), *Folklore and Folk Narrative in Latin American Contexts* (ур. María Inés Palleiro и Ana María Dupey, 6/2, 2021), *Городская песня в России: источники, динамика, современное бытование* (ур. А. Б. Мороз, 9/2, 2024). С друге стране, више тематских бројева посвећено је интердисциплинарном проучавању српског и јужнословенског фолклора, те музичких и плесних пракси Србије: Фолклорни пејзаж гробља, ур. Биљана Сикимић, 1/2, 2016; Македонска фолклористика у фокусу: слике света – традиционални и савремени фолклор у интердисциплинарном контексту (ур. Лидија Стојановић, 5/2, 2020), Биљни свет у традиционалној српској култури, некад и данас (ур. Зоја Карановић, 7/1, 2022), Савремена истраживања музичких и плесних пракси Србије (ур. Мирјана Закић, 7/2, 2022), Ја, ти, ми, они у фолклорним обликовањима (ур. Ђ. Трубарац Матић, 8/1–2, 2023), О вуку и псу у словенским народним културама (ур. Дејан Ајдачић, 9/1, 2025). У часопису су обележене и важне годишњице: Филип Вишњић у сећањима и причањима: поводом 250 година од рођења (1767–1834–2017), прир. Соња Петровић; Поводом двеста година од објављивања *Српског рјечника* Вука Караџића, ур. З. Карановић, 3/2, 2018; Поводом сто педесет година од рођења Тихомира Р. Ђорђевића, 3/2, 2018.

Ова видљивост није само знак академског успеха – она одражава чињеницу да културна грађа Србије и Балкана, њена историјска трансформација и богате традиције теренских истраживања могу много шта да понуде глобалној науци о фолклору. Посао *Фолклористике* био је да однегује и охрабри ову размену: да отвори странице часописа за компаративне перспективе, да повеже локална истраживања за ширим теоријским разматрањима, да ситуира наше регионалне материјале у оквиру општих расправа о фолклорним жанровима, процесима традиције и уметничког стварања.

Ниједно подсећање уредника на рад часописа не би било потпуно без осврта на многобројне изазове. У протеклим годинама уредништво се суочавало с неизбежним тешкоћама које прате живот већине научних часописа: ограничена средства, потражња за ауторима и рецензентима, разни административни захтеви и техничке зачкољице, и стална потреба да се отвореност усклађује с неопходном контролом квалитета и прихваћеним академским стандардима. Али сви ови изазови су нас учврстили у посвећености да однегујемо исправну и конструктивну уредничку праксу и развијамо часопис као заједницу аутора, рецензента и читалаца који верују у вредност проучавања фолклора као области која премошћује културно знање, научно истраживање и колективно памћење.

Гледајући у будућност, *Фолклористика* улази у другу деценију с истом радозналости и осећањем сврхе који су је пратили од оснивања. Надамо се да ће уредништво наставити да проширује регионалну и међународну сарадњу, да унапређује српску фолклористику као националну дисциплину, охрабрује мултидисциплинарне приступе и изучава дигиталне облике фолклора, и да ће подржати истраживања која испитују традицију као жив, променљив процес. Желели бисмо да часопис остане место где ће традиционалне теме, жанрови и грађа моћи да се сагледају кроз нова методолошка сочива, где ће се теоријска и стручна питања разматрати у низу нараштаја научника, и где ће гласови локалних заједница и теренских истраживања остати у средишту пажње.

На крају, желела бих да захвалим свима онима који су допринели да *Фолклористика* постане часопис какав је данас: ауторима који су нам поверили објављивање својих истраживања, коуредницима и уредницима тематских бројева, рецензентима чија су стручна мишљења уобличио сваку свеску, колегама који су часопис на разне начине подржали институционално, и читаоцима који му се враћају из броја у број. Трајање часописа зависи од колективног труда многих људи, и ова годишњица припада свима њима. Посебну захвалност изражавам

др Ђорђини Трубарац Матић, која се предано прихватила уредничког посла и наставила да иновира часопис и унапређује његов квалитет.

Десетогодишњицу *Фолклористике* прослављамо са захвалношћу за сваковрсна прошла искуства и с ентузијазмом за оно што будућност носи. Ако смо ишта научили током претходне деценије, то је да проучавање фолклора наставља да се развија, изненађује и обогаћује начин на који разумемо свет, и да наш часопис има смислено место на том путовању.

Соња Петровић